

EXPUNERE DE MOTIVE

Prezenta inițiativă legislativă parlamentară vizează modificarea alineatului (1) al art.226 din Legea nr.286/2009 privind Codul penal, în sensul extinderii ocrotirii vieții private prin mijloace de drept penal, la situațiile în care violarea acesteia s-ar produce fără drept în spații destinate utilizării private localizate în alte spații decât locuința personală, așa cum aceasta este reglementată în art.224 din Codul penal. Modificarea textului menționat este necesară întrucât în practica judiciară s-a considerat că violarea vieții private în spații care potrivit art.224 din Codul penal nu constituie o faptă ce poate fi sancționată penal, persoana vătămată putând deschide doar o acțiune civilă împotriva celui ce i-a încălcat dreptul la viață privată (A se vedea Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 18 din 22 aprilie 2024).

Constituția României prevede în art.26 alin.(1) că „Autoritățile publice respectă și ocrotesc viața intimă, familială și privată”. Legiuitorul constituant impune prin textul citat tuturor autorităților publice, o obligație generală de a face, în sensul de a ocroti, inclusiv, prin mijloace juridice, viața intimă și privată a unei persoane, fără a distinge contextul și locul în care aceasta ar fi ipotetic violată fără drept de către o altă persoană fizică ori juridică.

Codul penal incriminează în art.226 alin.(1) atingerea adusă vieții private, fără drept, prin fotografierea, captarea sau înregistrarea de imagini ale unei persoane aflate într-o locuință, sau într-un spațiu depinzând, prin proiectul de construcție ori amenajare propriu-zisă, de aceasta (dependință, subsol, cameră de serviciu, debara, WC, etc). Dacă violarea vieții private a unei persoane se produce într-un astfel de spațiu, statul intervine, în virtutea art.26 alin. (1) din Constituție, și sancționează persoana vinovată cu închisoare de la o lună la 6 luni sau cu amendă.

Sunt însă situații când persoanele folosesc spații private prin natura și destinația lor, cum sunt vestiarele din sălile de sport, toaletele publice din instituții, mall-uri, săli de spectacole, spitale etc., ori cabinele de probă din magazinele care comercializează articole de îmbrăcăminte sau alte confecții. Astfel de spații sunt menite a fi folosite exclusiv într-un mod privat, în afara privirilor sau accesului altor persoane, deși se află în locuri deschise publicului larg.

Sanționarea violării vieții private în aceste spații nu este însă asumată de stat prin mijloace penale, ci lăsată la latitudinea persoanelor astfel vătămate într-un drept ocrotit expres și de art. 8 din Convenția europeană a drepturilor omului, de a recurge la măsuri de protecție reglementate în Codul civil, ceea ce presupune cheltuieli judiciare, stres, expunerea victimei unei publicități excesive și altor inconveniente, pe care de multe ori, persoanele în cauză nu sunt dispuse să și le asume.

Rezultă astfel, două tipuri de tratament juridic de sancționare a violării vieții private a unei persoane: o sancționare penală potrivit art.226 alin. (1) Cod penal și doar o posibilitate pentru victima unei astfel de violări, de a obține printr-o acțiune civilă, o satisfacție morală și după caz, materială din partea celui care a atentat la viața sa privată. În această din urmă ipoteză, statul nu își mai asumă o obligație de a face, decurgând din art.26 alin.(1) din Constituție, ci se poziționează pasiv, ca un observator indiferent la violarea unui drept fundamental al cetățenilor. Existența a două tipuri de ocrotire juridică a aceluiași drept cu proceduri și finalități diferite, contravine însă spiritului legiuitorului constituant și înfrânge principiul constituțional al egalității cetățenilor în fața legii și a autorităților publice consacrat în art.16 alin.(1) din Legea fundamentală.

Jurisprudența europeană a dat deja mai multe soluții de principiu în ceea ce privește ocrotirea deplină a vieții private. De pildă, în cauza Von Vondel împotriva Olandei (Hotărârea CEDO din 26 octombrie 2007) Curtea a reiterat că termenul „viață privată” nu trebuie interpretat restrictiv. Într-un alt dosar (Cauza Niemietz împotriva Germaniei, aceeași Curte a statuat că există o zonă de interacțiune a unei persoane, cu alte persoane, chiar și în context public, care poate intra în sfera vieții private. În cauza Halford împotriva Regatului Unit, s-a reținut că apelurile telefonice din biroul personal al unei persoane adresate unei autorități publice intră în domeniul de aplicare al vieții private și, în consecință, statul este obligat să le ocrotească împotriva accesului oricărei persoane neautorizate la apelurile respective.

După cum se poate vedea din aceste exemple, viața privată a unei persoane trebuie ocrotită indiferent de spațiul în care aceasta se desfășoară: în locuința sa personală ori a altei persoane, sau într-un spațiu destinat special utilizării publicului, dar pentru un scop privat, aflat într-o instituție publică, centru comercial, sală de spectacole, arenă sportivă, unitate de învățământ ori clinică medicală.

Propunerea legislativă vizează modificarea alineatului (1) al articolului 226 din Codul penal, în sensul extinderii ocrotirii vieții private prin mijloace penale, indiferent de spațiul privat (locuință, inclusiv dependințele acesteia) sau spațiul public (spații cu destinație privată aflate în incinta unor instituții publice, arene sportive, centre comerciale, unități de învățământ ori medicale etc) în care s-ar desfășura aceasta.

Inițiator:

Robert-Marius CAZANCIUC
Senator

Cătălin-Daniel FENECHIU
Senator